

European Commission, Directorate-General for Competition

State Aid Greffe

B-1049 Brussels

BELGIUM

Stateaidgreffe@ec.europa.eu

V Českých Budějovicích 4. září 2022

Připomínky k dokumentu

Státní podpora SA.58207 (2021/N) – Podpora na výstavbu a provoz nové jaderné elektrárny v lokalitě Dukovany

K předloženému návrhu státní podpory, jež hodlá Česká republika poskytnout pro výstavbu a provoz nových jaderných reaktorů v lokalitě Dukovany, vznášíme tyto připomínky, protože i my máme vážnou pochybnost o vhodnosti, přiměřenosti a vyváženosti navržené podpory:

1) Státní podpora tak, jak byla českými zákonodárci schválena v zákoně 367/2021 Sb., o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice jednostranně a bezprecedentně štedře zvýhodňuje jedinou firmu v objemu, který žádná jiná nestátní firma v České republice doposud nezískala a není ani známo, že by měla získat. Kromě garantované ceny, za kterou má stát po dobu 30 až 60 let (případně i déle) vykupovat veškerou vyrobenou elektřinu z nového reaktoru za předem stanovenou cenu a tím zbavit výrobce veškerých tržních rizik, má vláda poskytnout firmě ČEZ po dobu stavby bezúročnou půjčku až na 100 % investice. Půjčka má být splácena až z prodeje elektřiny a navíc bude jen mírně úročena.

Investiční náklady na nový reaktor v Dukovanech, které má zajistit formou zmíněné výhodné státní půjčky česká vláda, budou podle dostupných dat z obdobných aktuálně stavěných projektů v Evropě i v USA výrazně vyšší, než vládou uváděných 160 miliard českých korun (overnight costs - bez nákladů na financování). Podle průměru nákladů projektů stavěných ve Finsku, Francii, Velké Británii a ve Spojených státech bude plánovaná veřejná podpora o polovinu vyšší, tedy přinejmenším 250 miliard českých korun.

Vzhledem k tomu, že dva (EdF a KHNP) ze tří uchazečů v tendru pro Dukovany vhodný reaktor s limitovaným výkonem do 1200 MW teprve vyvíjejí, lze v případě jejich úspěchu v projektu očekávat takřka s jistotou anabázi se zpoždováním a zdražováním s negativním dopadem na skutečnou výši veřejné podpory.

2) Vývoj na energetických trzích ukazuje, že i po uklidnění momentálních turbulencí vyvolaných ruskou agresí zůstane cena elektrické energie na daleko vyšší úrovni, než tomu bývalo v uplynulých dekádách. Pomíne tak hlavní důvod, proč Česká republika žádá o schválení svého netržního

způsobu podpory stavby nových reaktorů, tedy nekonkurenceschopnost elektřiny z nových jaderných reaktorů v důsledku drahého komerčního financování. ČEZ při argumentaci, proč je potřeba přijmout model veřejné podpory, který definuje zákon o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice, uváděl, že v případě neexistence veřejné podpory a investici v souladu s tržními principy, by plné náklady elektřiny z nového jaderného zdroje činily 130 eur/MWh. Tedy cena, která bude na trhu obvyklá a návratná.

3) Posuzuje-li nyní Evropská komise možný dopad státní podpory v případě stavby a provozu nového reaktoru v Dukovanech na společný trh s elektřinou, je potřeba upozornit, že v případě odsouhlasení této výjimky plánuje vláda stejný model podpory využít i pro podporu stavby šestého reaktoru v Dukovanech a dvou nových reaktorů v jaderné elektrárně Temelín a dalších. Nepůjde tedy o 9 TWh elektřiny jako v případě 1200 MW reaktoru v Dukovanech, ale již o v součtu přinejmenším 42 TWh (2 x 9 TWh z Dukovan + 2 x 12 TWh z Temelína, kde je možné postavit dva nové reaktory s vyšším výkonem až 1600 MW). To by byl již velmi výrazný zásah do trhu nejen v České republice.

Že takový plán existuje, vyplývá z argumentace během projednávání zákona č. 367/2021 Sb., o opatřeních k přechodu České republiky k nízkouhlíkové energetice v českém Parlamentu. Ale potvrzuje to i argumentace Ministerstva průmyslu a obchodu, kterým našemu spolku Calla – Sdružení pro záchranu prostředí odmítá poskytnout dokumenty „*Analýza investorských modelů výstavby nového jaderného zdroje*“ a „*Postup přípravy a realizace nových jaderných zdrojů v lokalitách Dukovany a Temelín*“, které vznikly v roce 2017-2018 jako podklad pro vládou zřízený Stálý výbor pro jadernou energetiku a byly i podkladem pro rozhodnutí vlády. Argumentace Ministerstva průmyslu a obchodu v Příloze 1.

4) I výše zmíněný příklad odmítání zpřístupnit informace podle zákona ukazuje na obrovskou míru netransparentnosti, která provází přípravu projektu nového reaktoru v Dukovanech. Nejsou známé, resp. jsou utajované ekonomické analýzy o finančních dopadech na spotřebitele elektřinu (ale i na státní rozpočet České republiky). Jedním z argumentů Ministerstva průmyslu a obchodu (viz Příloha 1) je, že probíhá notifikace systému státní podpory Evropskou komisí. Tento postup budí podezření, že reálná čísla z utajované analýzy budou odchylná od údajů, které české úřady poskytly evropským orgánům.

Na netransparentnost postupu české vlády při přípravě projektu nového jaderného zdroje v Dukovanech upozornila i česká pobočka protikorupční organizace Transparency international. Viz <https://www.transparency.cz/kauzy/netransparentni-projekt-dostavby-jaderne-elektrarny-dukovany/>

5) Je potřeba zmínit, že státní podpora na výstavbu a provoz nové jaderné elektrárny v lokalitě Dukovany není jedinou veřejnou podporou, která bude zvýhodňovat tuzemského výrobce na evropském trhu s elektrickou energií. V první řadě jde o omezenou odpovědnost za jadernou škodu, která je pro českého provozovatele extrémně nízká. Provozovatel jaderných elektráren má zákonem 18/1997 Sb. omezené ručení za případné škody po havárii jen do výše 8 miliard korun, pojistit se pak musí na pouhé 2 miliardy českých korun. Fukušimská havárie ukázala, jak nedostatečných je 8 miliard českých korun proti škodám, které ve skutečnosti mohou nastat. Podle Japanese Centre for Economic Research zaplatí Japonsko za podcenění bezpečnosti 10 bilionů Kč. Běloruská vláda odhadla škody po Černobyli na 4,6 bilionu Kč. A podle francouzského institutu pro

jadernou bezpečnost IRSN by těžká havárie v tamní jaderné elektrárně mohla přijít velmi drahá – až 10,9 bilionu Kč.

Česká republika doposud odmítla přistoupit k Doplňkovému protokolu Vídeňské úmluvy o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody z roku 1997, který žádá minimální výši odpovědnosti za škody 300 milionů SDR (Special Drawing Rights), jakkoliv je i tato částka naprosto nedostatečná pro krytí možných škod po jaderné havárii.

6) S projektem nové jaderné elektrárny v lokalitě Dukovany ale přímo souvisí i další státní pomoc, která zvýhodňuje provozovatele na trhu, protože ji nemusí promítnout do ceny investice či do nákladů na provoz. U investičních nákladů jde zejména o celou řadu staveb týkající se úprav dopravních sítí – splavnění Labe a zprůchodnění silniční sítě pro přepravu nadrozměrných a těžkých komponent (reaktoru a parogenerátoru) od výrobce na místo stavby. V případě přenosové soustavy jde o investice, které umožní vyvedení a bezpečné rozvedení výkonu z nového centralizovaného zdroje. Jde v součtu o jednotky až desítky miliard korun hrazené ze státního rozpočtu nebo skrze ČEPS a.s., která je vlastněná státem.

Provozní náklady pak u jaderných elektráren pomáhá snižovat trvalé zajištění speciální policejní ochrany areálu elektrárny a nárazové ochrany při přepravě jaderného paliva a vysoceradioaktivních odpadů, které jsou hrazené z rozpočtu ministerstva vnitra. Rovněž vojenská ochrana jaderných elektráren – protivzdušná i pozemní je zajišťována silami Armády České republiky ze státního rozpočtu.

Podrobněji k další státní pomoci, které bude čerpat investor a provozovatel nové jaderné elektrárny nad rámec právě Evropskou komisí prověřovaného schématu podpory viz „*Náklady spojené s novým jaderným zdrojem Dukovany*“, Asociace pro mezinárodní otázky, Oldřich Sklenář, říjen 2021 zde <https://www.amo.cz/cs/klimatym/naklady-spojene-s-novym-jadernym-zdrojem-dukovany/>.

7) Evropská komise zařadila jadernou energetiku mezi environmentálně udržitelné hospodářské činnosti podle klasifikačního systému taxonomie EU s řadou podmínek. Patří k nim i zprovoznění hlubinného úložiště vysoko radioaktivních odpadů do roku 2050. Česká strana v reakci na dotazy v rámci právě přezkoumávaného schématu podpory uvádí, že se české státní úřady snaží tuto splnit podmínku splnit. Faktem je, že stále platí vládní Koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem v ČR, přijatá v aktualizovaném znění v roce 2019, která uvádí harmonogram přípravy hlubinného úložiště s cílem toto zprovoznit v roce 2065. O změně harmonogramu doposud nebylo nijak oficiálně rozhodnuto a nebyla ani navržena.

Naopak ve veřejných vyjádřeních dávají zodpovědní činitelé najevo, že budou při první revizi plnění podmínek taxonomie usilovat o vyřazení (či změnu) podmínky o zprovoznění úložiště do roku 2050.

8) Česká strana v reakci na šetření Evropské komise také zpochybňuje možnosti obnovitelných zdrojů energie být alternativou vůči investici do nového jaderného zdroje. Chybně. Podle Komory obnovitelných zdrojů může rozvoj výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů jen do roku 2030 zajistit produkci 5,3 TWh z nových větrných a 4,9 TWh z nových fotovoltaických elektráren. K roku 2040 jsou již obnovitelné zdroje schopny vyrobit o 11,9 TWh větrné a o 11,6 TWh fotovoltaické elektřiny více než dnes. A nejde jen o tyto dva obnovitelné zdroje a rovněž je potřeba počítat s vývojem technologií.

Zároveň je potřeba zmínit, že potřebné finanční náklady (a tedy i případná státní podpora, která závisí na vývoji cen elektřiny na trhu) na větrné nebo solární elektrárny jsou daleko nižší, než

investice do nového jaderného zdroje, viz analýzy [Bloomberg NEF](#) či [Lazard](#). Stejně jako u nového jaderného zdroje je i u obnovitelných zdrojů zapotřebí uvažovat i další náklady na rozvoj elektroenergetické soustavy a zálohování.

Je to právě zcela prioritní zaměření českých úřadů i politické reprezentace na investice do velkých centralizovaných jaderných zdrojů a posilování jejich role v energetickém mixu v České republice, které odsouvá na vedlejší kolej využití dostupného potenciálu obnovitelných zdrojů (ale i energetické efektivity, modernizace řízení soustavy apod.). Potřebné legislativní změny jsou zpožděné a odsouvané, administrativní překážky neřešené a i cestou působení na veřejnost je role obnovitelných zdrojů umenšována.

Edvard Sequens, energetický konzultant Calla – sdružení pro záchranu prostředí

Příloha 1: Rozhodnutí Ministerstva průmyslu a obchodu z 22. března 2022 nezpřístupnit žadateli (Calla) informace podle zákona č. 106/99 Sb.